

DIN ISTORICUL EXPLOATĂRII PETROLULUI ÎN JUDEȚUL BUZĂU — 1900-1940

VALERIU AVRAM

Ca urmare a condițiilor favorabile create de stat prin Legea minelor, după 1895 și-au făcut apariția în țara noastră o serie de societăți cu capital străin, printre care: „Steaua Română“, înființată în 1896 cu capital austro-ungar și englez, „Aurora“, înființată în 1898 cu capital german și olandez, „ Internaționala“ societate creată cu capital german ¹⁾.

Până în 1900, în județul Buzău capitalul englez pătrunsese puternic în exploatările petrolifere, înghițind întreprinderile mici care nu dispuneau de o capacitate corespunzătoare și nici de capitaluri mai însemnate ²⁾.

Anul 1897 aduce mari schimbări în viața schelei Sărata-Monteoru prin preluarea, pe cale concesională, de către societatea „Steaua Română“, a exploatărilor de aici. Aceasta continuă exploatarea celor 64 de puturi productive ³⁾, săpînd, în același timp, cîteva sonde care n-au dat rezultatele așteptate, datorită lipsei presiunii de zăcămint ⁴⁾. Lipseau și aparatele de lăcărit pentru adîncimi mai mari de 150—200 m, cauză din care s-a renunțat la sonde în această regiune, exploatarea făcîndu-se mai tirziu prin galerii. Exploatările de la Sărata erau printre cele mai importante din țară ⁵⁾, petrolul extras de aici era de bună calitate, nu conținea mai deloc parafină, după cum rezultă din analizele efectuate de dr. C. I. Istrati ⁶⁾.

În perioada de sfîrșit a secolului al XIX-lea se constată o intensificare a acaparării de terenuri petrolifere de către unii moșieri și arendași locali.

G. Costaforu, în 1896, arendează 109 hectare de la locuitorii împroprietăriți prin reforma din 1864 în moșia Barca-Picle ⁷⁾.

Deși moșierul poseda 562 hectare, acaparează alte 117 hectare ce aparțineau țăranilor din moșia Berca ⁸⁾. Terenurile pe-

troliere de la Berca vor fi concesionate în 1899 casei „Prince et Johnston“ din Londra, împreună cu mașinile și instalațiile existente⁹⁾.

Arendașul N. Rușavețeanu a încheiat în 1896 un contract cu 12 locuitori din comuna Măruntîșu și satul Măguricea privind arendarea unor terenuri petrolifere în condiții deosebit de avantajoase pentru el¹⁰⁾.

Cererile tot mai mari de țiței pentru nevoile interne și, mai ales, pentru export au impus ca alături de vechile metode de lucru cu puțuri săpate manual, să se introducă sisteme moderne de săpare mecanică, care permiteau extragerea țițeiului de la adâncimi mai mari. Astfel și în județul nostru se introduce, începînd cu 1899, sistemul de forare hidraulic, care a dat bune rezultate¹¹⁾.

Prelucrarea petrolului era efectuată de către cîteva mici fabrici de rafinare, ale căror instalații erau destul de simple.

Exista o fabrică în comuna Simileasca, care producea uleiuri și gaz lampant și care aparținea lui Luca Goldstein¹²⁾. Produsele finite realizate aici erau de bună calitate, după cum arăta expertiza efectuată de Institutul central de chimie din București¹³⁾.

Proprietarul o închiriază lui C. L. Rădulescu pe timp de 3 ani, cu obligația extinderii producției acesteia, prin montarea unui cazan de distilare a benzinei și a celui de-al treilea cazan de distilat țiței¹⁴⁾.

În 1898, V. Stinghie construiește la Mărăcineni o fabrică de rafinat petrol cu o capacitate de 49 tone, avînd un capital de 25 000 franci și un personal de 6 lucrători¹⁵⁾.

În 1905 fabrica, prin extinderea producției, va rafina 457 tone de petrol¹⁶⁾, fiind vîndută în 1908 lui M.M. Ștefănescu.

Societatea „Steaua română“ avea în 1899 la Monteoru o fabrică de rafinare care producea petrol lampant, benzină și uleiuri, transportul produselor făcîndu-se pe calea ferată¹⁷⁾.

Perioada de pînă la 1900 s-a caracterizat prin avîntul micilor capitaluri, înființarea de întreprinderi rentabile, dar care nu dispuneau de o capacitate tehnică corespunzătoare. De aceea, viața acestor întreprinderi a fost de scurtă durată și la începutul secolului al XX-lea acestea au fost înghițite de capitalurile străine.

Începînd cu anul 1900, sistemul de exploatare prin sonde se dezvoltă mult și prin aceasta industria petrolieră din județul Buzău înregistrează un mai mare avînt. Centrele cele mai importante de extracție a petrolului erau în acest timp: Sărata Monteoru, Policiori, Tega, Arbănași și Berca¹⁸⁾.

Societatea „Steaua română” reușește ca, în scurt timp, să acapareze importante terenuri petrolifere pe proprietăți particulare, realizând cîștiguri mari. Astfel, dacă în primii ani de activitate avea o singură sondă productivă ¹⁹⁾, în 1905-1906 avea la Sărata Monteoru, pe lângă aceasta, și 60 de puțuri în producție de unde se extrăgeau 12 593 tone petrol ²⁰⁾. Societatea avea la Policiori două sonde în producție care dădeau 239 tone petrol ²¹⁾.

Societatea „Steaua română” avea un număr de 400 de lucrători și personal administrativ la Sărata Monteoru, Tega, Berca și Policiori ²²⁾.

În 1903 „Steaua română” deschide un nou șantier la Arbănași în zona Beceni — Niculești — Beciu, acesta fiind condus de o administrație aparte — „Administrația Moldovei și Buzăului” ²³⁾.

Cele mai multe suprafețe au fost concesionate de la dr. C. Angelescu, care realiza profituri însemnate de pe urma acestui contract ²⁴⁾. În același timp, societatea concesiona terenuri petrolifere aparținînd statului la Cislău, Berca, Picle și Rîmnicu Sărat ²⁵⁾.

În 1904 „Steaua română” obține concesionarea unor terenuri în comuna Colvini în suprafață de 452 hectare, reprezentînd 102 parcele ²⁶⁾. Exploatarea acestor terenuri se făcea pe 15 ani cu începere de la 1 iulie 1905. Societatea a intrat cu măsurătorile în proprietățile moșnenilor, din care cauză a avut loc și un proces între ea și săteni. La proces s-a constatat că „Steaua română” l-a mituit pe inginerul hotarnic să facă măsurătorile în defavoarea moșnenilor ²⁷⁾. Urmărind realizarea unor profituri cît mai mari, „Steaua română” concesionează în 1905-1906 terenuri în Calvinii, Mărunțișu ²⁸⁾, Tega, Cuculești și Rușavățu ²⁹⁾, avînd 11 sonde în producție și 3 în lucru, precum și 7 noi puțuri în producție și 5 în lucru ³⁰⁾.

În 1906 s-a votat noua lege privind concesionarea de terenuri petrolifere aparținînd statului. În județul nostru societățile străine au intrat în posesia a 80 hectare la Berca și la Berca-Picle. Aici societatea „Steaua română” avea un puț și trei sonde în producție, care dădeau 180 tone petrol ³¹⁾. Tot în această zonă, pe terenuri particulare, societatea „Prince et Johnston” avea 6 sonde și 5 puțuri, realizînd o producție de 561,98 tone, iar pe terenuri proprietatea statului avea la Berca-Picle, un puț și trei sonde în producție, care extrăgeau 180 tone petrol ³²⁾.

Societatea „Ropsy Vandeschneren-Demetriad” avea la Tega-Cuculești un puț în lucru și unul în producție, realizînd cîștiguri însemnate ³⁴⁾.

Cifrele privind producția sondelor aparținând societăților străine erau sub realitate, pentru că, pe de o parte, din motive fiscale, statistica prezenta cifre mai mici de producție, iar, pe de altă parte, se consuma mai mult țiței brut în schelele de extracție și chiar în afară, aceasta scăpând evaluării cu toate străduințele depuse³⁵).

În 1906 „Societatea anonimă de petrol din Lopătari“, cu sediul la Paris, societate reprezentată prin Ferdinand Lecompte avînd un capital de 200 000 lei, arendează 2 000 ha terenuri de la M. A. Polizu-Micșunești. Folosind mijloace legale, dar mai ales ilegale, societatea reușește să concesioneze 8 464 ha³⁶).

Au fost luate în mod ilegal terenuri de la săteni, cu atît mai mult cu cît societatea n-avea statut juridic, fiind constituită în străinătate. Cercetările au scos la iveală o serie de ex-crocherii, aceasta urmărind să realizeze cîștiguri fără să țină cont de legislația țării.

Și capitalul olandez a fost prezent în exploatarea petroli-fere ale județului Buzău. În 1906, societatea „Internaționala“ (fondată în 1899 de un grup de financieri olandezi) face prospecțiuni în comuna Gura-Sărării³⁷).

Capitalul american, prin societatea „Româno-americană“ (fondată în 1904), încearcă să acapareze poziții noi între terenurile petrolifere ale județului Buzău. În 1907, societatea cerea primăriei orașului Buzău un teren pe stînga șoselei Buzău—Urziceni, intenționînd să construiască un depozit de petrol. Vinzătorii acestui produs din orașul Buzău au protestat în fața administrației orașului, cerînd să nu închirieze terenul: „întrucît acest gigant periculos urmărește acapararea generală a petrolului“³⁸).

Pentru multe din sondele din județul Buzău, forța motrice era procurată prin vaporii de apă, produși în cazane multitubulare sau cazane Cornwall cu o suprafață de încălzire de aproape 35 mp, ceea ce putea acționa o mașină cu vaporii de 24-30 cp.³⁹).

În județul Buzău, în 1906 erau 10 generatoare cu vaporii cu suprafața de încălzire de 293 mp, avînd 224 cp, combustibilul întrebuintat pentru producerea vaporilor fiind petrolul brut, ceea ce ducea la un consum de 10% din producția totală a unui an⁴⁰).

Un aspect deosebit de important pentru aprecierea situației reale a industriei petrolifere din județul Buzău, ca urmare a crizei economice din 1907—1908, este acela că, cu toată menținerea producției aproximativ la același nivel în 1908 (10 778 t) ca și în 1907 (9 927 t) și cu toată sistarea marilor investiții în lucrări, totuși societățile străine nu au încetat nici o clipă aca-

pararea de noi terenuri petrolifere ⁴¹). Așa, de pildă, la sfârșitul anului 1908 aceștia au luat noi terenuri la Cislău, Mărunțișu și Bălănești, unde chiar au început să fie săpate puturi ⁴²). În această perioadă societatea „The Central Rumanian Oil Fields Limited” din Londra arendează de la dr. Angelescu 83 ha ⁴³), iar societatea „Muntenia” (Băicoi) acaparează terenuri în comuna Trestia ⁴⁴).

Creșterea an de an a cantităților de petrol extrase în județul Buzău a contribuit la extinderea capacităților de rafinare a fabricilor de petrol. Din 1904 își începe activitatea la Rm. Sărat rafinăria „Vega”, cu o capacitate anuală de prelucrare de 66 000 t ⁴⁵). Fabrica din Simileasca aparținând lui Luca Goldstein a prelucrat în 1908 — 1 164 t petrol din care 206,7 t petrol lampant și 624 t benzină. Ea avea acum 4 cazane de rafinat de 12 t, 9 rezervoare metalice de 24 m³, 19 de lemn de 251 m³. Se putea rafina cantitatea de 4 464 t petrol ⁴⁶). Fabrica din Mărăcineni aparținând lui V. Stinghie și-a mărit capacitatea la 3 456 t, punând în funcțiune un cazan nou de distilare de 3,9 tone ⁴⁷), iar „Societatea româno-americană”, care avea o fabrică de rafinat petrol pe șoseaua Buzău — Maxenu, își mărește capacitatea de rafinare construind, în același timp, noi depozite de păstrare a produselor finite ⁴⁸).

În 1909 se constituie Societatea cu capital englez „Berca Oil Company Limited” cu un capital de 302 500 lei care preia toate concesiunile lui Gh. Costaforu din zona Berca — Piclele, unde a săpat mai multe sonde ⁴⁹). În 1913 societatea va realiza o producție de 964 tone, de la 5 sonde, extrăgând în 1914 cantitatea de 1 786 tone de la 7 sonde ⁵⁰).

Societatea „Steaua Română” își intensifică în acest timp acțiunea de acaparare de noi terenuri petrolifere, folosind mai ales o serie de intermediari; astfel, la sfârșitul anului 1909 societatea concesionează 39 ha terenuri pe moșia Niculești (Beceni), Scurtești ⁵¹). Sînt date în producție o serie de sonde noi: sondele 16-17 și 19 Păclianu, avînd o adîncime cuprinsă între 200—400 m ⁵²), sondele 10, 13 și 15 Beciu ⁵³), puturile 3, 4 și 8 de la Sărata Monteoru ⁵⁴). În 1910 la Arbănași sînt date în producție sondele 11, 19, 21, 29 și 33 ⁵⁵), demonstrînd încă o dată graba acestei societăți de a obține într-un timp cît mai scurt o producție maximă, cu cheltuieli minime.

Societatea „Româno-americană” a preluat în 1910 numeroase exploatări mai mici, între altele exploatările Jitianu de la Berca-Policiori ⁵⁶).

Capitalul belgian, care dirija societatea „Nafta”, concesionează o serie de terenuri în comuna Beciu ⁵⁷), iar societatea

„Orion” „cu capital olandez concesionează tot la Beciu 16 ha⁵⁸).

Lupta pentru cucerirea de noi terenuri în județul Buzău de către societățile internaționale în vederea aprovizionării cu materii prime ieftine și realizarea unor investiții rentabile de capital s-a dus cu o deosebită furie pentru exploatarea bogățiilor petrolifere. A crescut ponderea capitalului anglo-olandez de la 8,7% la 48%, a capitalului american de la 3 la 6%, a capitalului franco-belgian de la 4% la 8,6%. Societatea „Gallo-română” concesionează terenuri petrolifere în comuna Chiojdu⁵⁹, iar societatea „Steaua română” concesionează însemnate terenuri la Minzălești,⁶⁰ Niculești, Grabicina și Beceni⁶¹). O serie de societăți de foraj care activau pe lângă cele de exploatare, își intensifică activitatea. În 1911 se constituie la Bruxelles societatea „Trefor”, căreia în 1912 i se acordă dreptul de funcționare în România⁶².

În județul nostru mai aveau concesiuni în această perioadă societățile „Wanderschneren Demetriad”⁶³ cu un capital de 2 500 000 lei în localitatea Tega-Cuculești⁶⁴), „Sospiro” — societatea anonimă din București care a preluat 100 ha de la Sărata-Nenciulești⁶⁵).

Legea din 1912 acorda avantaje pe o perioadă mai lungă a celor capitaliști care foloseau materii prime indigene și crea posibilitatea realizării de ciștiguri marilor producători. Pozițiile cele mai puternice în industria petroliferă a județului nostru le aveau societățile: „Steaua română” și „Astra română”⁶⁶). Prima concesionează în 1913 noi terenuri la Mărunțiș⁶⁷), iar la Beceni concesionează terenurile din punctul numit „Ocea”⁶⁸), intrând în proprietățile mai multor locuitori⁶⁹).

Două noi societăți încearcă să ciștige poziții în județul Buzău, este vorba de societatea „Alfa” care concesionează 25 ha în comuna Cindești (Sătuc)⁷⁰) și societatea „Maisels Petroleum Trust Limited” cu sediul la Londra care obține concesionarea unor terenuri în mai multe locuri ale județului. Exploatând aceste terenuri societatea și-a sporit capitalul de la 100 000 la 250 000 lire sterline⁷¹).

Petrolul extras în județul Buzău era dirijat în cea mai mare parte în județul Prahova, restul era prelucrat în rafinăriile de la Monteoru, Simileasca, Mărăcineni, Rm. Sărat (Venus) și Buzău (Nae Teodorescu)⁷²). În această perioadă se construiește rafinăria „Saturn”, cu o capacitate de 180 000 tone, având o instalație pentru rafinat petrolul și una pentru parafină⁷³).

Dirijarea petrolului către rafinării se făcea prin conducte construite între 1911—1913. Primăria orașului Buzău a aprobat societății „Steaua română” să construiască în 1911 două con-

ducte petroliere“ care traversau orașul de la bariera Focșani la gară. Aceeași aprobare este dată și societății „Nafta“ a cărei conductă de petrol pleca de la Arbănași, trecea prin str. Sculpturii ajungând pînă la gară⁷⁵).

În anul 1912—1913 societatea „Steaua română“ construiește o conductă care pornea de la rezervoarele din spatele gării, margea spre cazărmi și de aici urmărea șoseaua Buzău — Mizil — Ploiești⁷⁶).

Consiliul comunal al primăriei Buzău îi aprobă lui Lazăr Margulis cererea de a construi instalații și rezervoare de produse petroliere în jurul celor de la „Nafta“ și „Steaua Română“ contractul încheindu-se pe 29 ani⁷⁷). În același timp societatea anonimă română „Blaugaz“ obține prin licitație un teren de 7 ha dincolo de gară pentru înființarea de fabrici de petrol și derivate sub firma: „Apollo, fabrică de petrol și derivate“⁷⁸).

În anul 1916 societatea „Steaua Română“ exploata la Monteoru o suprafață de 100 ha, cu 385 de puțuri, obținînd o producție de 3 740 tone⁷⁹.

În timpul primului război mondial, industria petrolieră a județului nostru primește o grea lovitură prin distrugerea instalațiilor, rafinăriilor și sondelor⁸⁰). Cînd unitățile germane au ocupat cîmpurile petroliere din Buzău, au întîlnit un tablou sumbru: aproape totul era distrus, puțurile erau înfundate cu meșteșug, mai ales la Sărata Monteoru⁸¹) și Arbănași⁸²). Prin măsurile militare de distrugere a instalațiilor petroliere și a rezervelor existente, ocupantul a fost lipsit de posibilitatea utilizării lor imediate. În primele luni ale ocupației nu s-a desfășurat nici o activitate mai importantă în zonele Monteoru și Arbănași⁸³). Din luna aprilie 1917 ocupanții germani încep să repună în funcție un număr oarecare de sonde. Desfundarea acestora a fost operația cea mai grea, multe din sonde n-au putut fi desfundate și s-a renunțat la exploatarea lor⁸⁴). Cu toate strădaniile depuse, ocupanții n-au reușit să repună în funcțiune toate instalațiile de prelucrare.

După ce armatele germane au ocupat cîmpurile petrolifere din județul Buzău, au înlăturat forțat întreprinderile cu capital francez, englez, american și belgian și au preluat acțiunile acestora. Activitatea de reconstrucție a administrației militare germane a fost condusă printr-un organ special creat în acest scop și numit „Komando der Erdölfelder in Rumänien“ sau prescurtat „Kodoel“⁸⁵). Întreprinderile au fost obligate de această administrație să-și reia lucrul, folosind la lucru mai ales prizonieri de război (în martie 1917 lucrau la Arbănași 2 415 prizonieri)⁸⁶).

Totodată, terenurile petrolifere care aparțineau statului român au fost trecute unei companii formate din societăți petroliere cu capital german, în frunte cu „Steaua Română“, companii care se ocupau atît cu extracția, cît și cu prelucrarea petrolului.

După retragerea trupelor germane, clădirile și, în bună parte, instalațiile au fost distruse, activitatea este redusă din lipsă de materie primă și din cauza lipsei de material ⁸⁷). La Sărata Monteoru activitatea a fost întreruptă pînă în anul 1922 cînd este preluată prin aceleași metode primitive de „lăcărit“.

După război producția petrolieră prezenta două aspecte caracteristice: pe de o parte o producție mult mai scăzută față de nivelul antebelic, pe de altă parte începînd cu anul 1920 o creștere de la an la an. Aceasta se poate vedea în faptul că, față de anul 1913, cînd se ridica la 138 121 tone, în 1919 producția petrolului brut în județul Buzău reprezenta doar 41 475 tone, pentru a ajunge în 1922 la 92 774 tone, iar în 1926 la 120 891 tone, aproape de nivelul antebelic ⁸⁸).

Mărirea producției de la an la an s-a realizat atît prin noi investiții în sectorul extractiv și al prelucrării, cît și prin creșterea randamentului fondului vechi ⁸⁹). Cu toate că industria cerea cantități tot mai mari de petrol, se constată o lipsă de punere în valoare a produselor petroliere din cauza goanei excesive după ciștiguri mari a societăților străine care preferau să-l exporte în stare brută ⁹⁰).

Se constată că în industria petrolieră a județului Buzău, ca de altfel în toate regiunile cu exploatare petroliere, se ciocneau interese ale capitalurilor străine, dominante în această ramură, cu ale capitalului autohton particular, care lupta să-și mărească participația, precum și ale statului, care urmărea să-și echilibreze, prin export, balanța comercială.

Acțiunile germane ale societății „Steaua Română“ vor trece în anul 1918 în mîinile capitaliștilor francezi, belgieni, americani și englezi sub forma despăgubirilor de război ⁹¹).

Societatea „Steaua română“ creează în 1920 trei secțiuni de sondaj : „Artur“, „Păclianu“ și „Arbănași“, unde, cu ajutorul specialiștilor de la Cîmpina, se forează la adîncimi mai mari. În 1920 este pusă în funcțiune sonda 4 (Arbănași). După ce este desfundată, se sapă la adîncime de 550 m, găsindu-se petrol, ea ajungînd să dea o producție zilnică de 3 tone și în speranța că, prin continuarea lăcăritului, producția va ajunge la 5 tone cît avea în 1916), sonda este pusă în lăcărit intensiv ⁹²).

Societatea „Aquila franco-română“ înființată în 1904 își începe activitatea în județul nostru în 1919, concesionînd 50 ha pentru suma de 335 000 lei, angajînd un număr de 37 lucrători ⁹³). Clădirile și instalațiile acestei societăți erau evaluate la

30 700 000 lei, unde cu o tehnică și cu un personal nu prea numeros reușește să-și sporească producția, obținând profituri mari ⁹⁵⁾.

Societatea „Petrolul românesc”, înființată în februarie 1920 cu un capital de 25 000 000 lei, încheie un contract cu dr. Angelescu, prin care acesta concesionează terenurile sale societății, urmînd să primească o redevență de 1%. Societatea „Concordia” preia 36 de ha la Cătina și Beciu, instalînd 41 de sonde, valoarea tuturor instalațiilor fiind evaluată la 36 200 000 lei ⁹⁶⁾.

Capitalul american își întărește pozițiile în industria petrolieră a jud. Buzău, preluînd o serie de concesiuni de la diferiți intermediari, care se adaugă la vechile terenuri concesionate cu ani în urmă ⁹⁷⁾.

Societatea „Orion”, posesoarea unor terenuri la Berca-Să-tuc, concesionează terenuri în comuna Măruntîșu ⁹⁸⁾. La sfîrșitul anului 1922, societățile străine aveau în județul nostru 2 893 ha terenuri concesionate, din care 289 ha erau în exploatare intensă ⁹⁹⁾.

După votarea Legii minelor din 1924, societățile străine au introdus unele îmbunătățiri în tehnica forajului în scopul obținerii de ciștiguri cît mai mari. În 1924, la Arbănași, societatea „Steaua Română” a folosit metoda de exploatare repesuring. Rezultatele au fost bune, producția sondei nr. 1 s-a mărit de la 6,4 tone la 7 tone pe zi ¹⁰⁰⁾. Sonda nr. 92 Arbănași a fost cea mai puternic influențată, în decurs de un an, producția zilnică a crescut de la 4,7 tone la 14 tone ¹⁰¹⁾. Schela Sărata avea în acest timp 30 de puțuri productive, care dădeau o producție de 2 095,7 tone de petrol pe an ¹⁰²⁾.

În goana lor după profituri maxime, societățile străine au neglijat lucrările de prospecțiuni, mulțumindu-se să exploateze prin metode de jaf terenurile în care existența petrolului nu putea fi pusă la îndoială ¹⁰³⁾.

Această situație reiese limpede din faptul că întreaga perioadă cuprinsă între anii 1924—1928 numai societatea „Steaua Română” și societatea „Româno-belgiană” au cerut drepturi de exploatare în regiunile pe care le-au prospectat, „Steaua Română” săpînd sondele 102 și 105, folosind sistemul Rotary, numărul sondelor aflate în producție ajungînd la 104 în 1926 ¹⁰⁴⁾.

Din 1925 la Sărata-Monteoru începe să fie aplicat sistemul de exploatare a zăcămintelor prin galerii ¹⁰⁵⁾.

A fost lărgit și adîncit puțul vechi nr. 42 pînă la 220 m. de unde s-a săpat o galerie pentru exploatare. Exploatarea petrolului se făcea pe acest puț cu ajutorul găleților de lemn acționate de un trolu cu aburi, aerisirea făcîndu-se printr-un

burlan de 10" ¹⁰⁶); obținându-se rezultate favorabile s-a trecut la modernizarea și perfecționarea instalației. Astfel, s-a construit puțul nr. 50, a cărui adâncime a ajuns la 180 m, cu un diametru de numai 2,75 m, deci cu mult mai mic decât la alte mine, petrolul extrăgându-se cu pompa ¹⁰⁷). Mina de petrol pînă în 1928 avea trei galerii și dădea o producție de 5 726,5 tone pe an ¹⁰⁸). Acest sistem de exploatare a atras atenția unor ingineri străini, care s-au specializat aici în lucrări de exploatare a petrolului prin galerii (sistemul draina¹⁰⁹).

În 1928 societățile străine dețineau 4 992 ha terenuri petroliere, iar producția de petrol era de 112 486 tone ¹¹⁰. Numai societatea „Steaua Română”, prin cele 140 de sonde aflate în exploatare, dădea o producție ce reprezenta 2,63% din cantitatea de petrol extrasă pe întreaga țară ¹¹¹). Capitalurile străine, prin mijloace legale sau ilegale, ajunseseră să controleze aproape întreaga producție de petrol a județului Buzău ¹¹²).

Noua lege votată în martie 1929 acorda mari avantaje în exploatarea petrolului, concesiunile de exploatare fiind acordate prin licitație publică. În felul acesta, capitalurile străine care pătrunseseră și în județul Buzău la sfîrșitul secolului trecut, cu mijloacele financiare puternice de care dispuneau, aveau posibilitatea ca și în această perioadă (1929—1933) să acapareze terenuri importante.

Astfel, societățile „Steaua Română”, „Româno-belgiană” și „Columbia” au ajuns să dețină terenuri însemnate pe care au instalat un număr mare de sonde. În 1930, societățile străine aveau în județul Buzău un număr de 834 sonde productive ¹¹⁴, după cum urmează: „Steaua Română” avea 437 de sonde și 78 în lucru, societatea „Româno-belgiană” avea în producție 227 și 62 în lucru, societatea „Columbia” avea 18 în producție și 12 în lucru ¹¹⁵, un număr de sonde era în proprietatea societăților „Astra română” și „Creditul minier”. Producția zilnică a 3 schele aparținînd societății „Steaua Română” (Catargiu, Păclianu și Arthur) era de 158,2 tone ¹¹⁶).

În același timp, societatea „Steaua Română” concesionează 82 ha pe teritoriul localităților Beceni și Niculești, iar suprafețele ocupate cu sonde și diverse instalații pe terenurile Catargiu, Deșliu și Păclianu era de 110 ha ¹¹⁷).

În perioada crizei economice, societățile străine care acționau în industria petrolieră a județului Buzău nu numai că nu și-au redus activitatea, ci, dimpotrivă, și-au sporit considerabil profitul. Exploatarea intensă prin săparea a cît mai multe sonde în același zăcămint au secătuit unele terenuri, din care cauză unele sonde devin nerentabile pentru aceste societăți.

Astfel, în continuare, în 1931 sondele numerele 4, 49, 69 de la Arbănași aparținând societății „Steaua română” au fost părăsite ¹¹⁸). La fel au procedat și celelalte societăți, astfel încît pe întreg teritoriul județului Buzău în anul 1931 nu se mai aflau în producție decît 526 de sonde ¹¹⁹), față de 834 în 1930.

În industria petrolieră a județului Buzău, criza economică a avut ca urmare dispariția unor întreprinderi mici și mijlocii și concentrarea producției în mîinile unor societăți ca: „Astra română”, „Steaua Română”, „Româno-americană” și „Concordia”. Întărirea continuă a pozițiilor acestora ca urmare a concentrării producției și ca urmare a aplicării Legii minelor din 1929 a înlesnit acapararea terenurilor petrolifere din județul Buzău de către aceste societăți. Astfel, societatea „Steaua Română” avea în 1931—1932 în concesiune 3 066 ha, iar cele 116 sonde aflate în producție (fără Sărata-Monteoru) extrăgeau anual 30 957,7 tone ¹²⁰).

Și societatea „Româno-belgiană” cîștiga poziții noi în ceea ce privește concesionarea de noi terenuri, folosind sistemul canadian de forare, extrăgînd din cele 40 de sonde productive circa 166 de vagoane petrol pe lună ¹²¹), iar „Societatea națională minieră” de la trei sonde aflate în producție extrăgea 31,49 vagoane de petrol în ianuarie 1932 ¹²²).

Modificarea legii minelor în 1937 a fost primită nefavorabil de societățile străine, care respingeau orice îngrădire a „libertăților” de a exploata sistematic resursele petrolifere ale județului nostru. Sub pretextul că legea nu le asigura condiții de lucru favorabile, acestea au trecut la restrîngerea activității lor, ceea ce a determinat o scădere a producției ¹²³).

Astfel, dacă în anul 1923 se extrăgeau din județul Buzău 66 322 tone, în 1940 producția s-a redus la jumătate ¹²⁴). La aceasta se mai adaugă epuizarea zăcămintelor vechi din cauza unei exploatări neraționale, prospecțiuni nemaifăcîndu-se aproape deloc ¹²⁵). În realitate existau posibilități mari de dezvoltare a industriei petroliere a județului, cercetările întreprinse în anul 1927 de Institutul geologic al României au demonstrat științific faptul că mai ales pe Valea Buzăului și Slănicului exploatările făcute pînă atunci aveau mai mult un caracter de extinderi pe aceleași structuri pe care se aflau vechile schele, în vreme ce alte terenuri au rămas necercetate. Nici pe departe nu putea fi vorba de epuizarea resurselor de petrol, de vreme ce aceste resurse nici nu puteau fi evaluate cu exactitate, atîta timp cît nu se făceau lucrări de prospecțiuni serioase. Or, în goana lor după profit, societățile străine refuzau să facă cheltuieli pentru asemenea lucrări.

Începutul aservirii economice a țării de capitalul german

este făcut prin așa-zisul tratat economic în martie 1939. În județul Buzău capitalul german va ocupa poziții din cele mai însemnate în industria petroliferă, eliminând, treptat, celelalte capitaluri străine ¹²⁶).

Odată cu dezvoltarea rapidă a capitalismului în perioada 1900—1914 a avut loc și o creștere numerică a clasei muncitoare în industria petroliferă. În județul Buzău numărul muncitorilor care lucrau în acest sector de muncă a crescut de la 268 în 1904 la 1305 în 1916 ¹²⁷).

Intensificarea dezvoltării capitalismului pînă în ajunul primului război mondial a însemnat, totodată, și o intensificare a exploatării muncitorilor. În ceea ce privește durata zilei de lucru, în această perioadă nu exista o reglementare legală, ea putînd să ajungă în industria petroliferă la 10-12 ore și chiar mai mult, această situație menținîndu-se și după război ¹²⁸).

Condițiile în care se muncea erau dintre cele mai grele; nu se asigurau muncitorului nici cele mai elementare măsuri de protecție. Din această cauză se produceau numeroase accidente de muncă. În ianuarie 1900 s-a produs o explozie la un puț din comuna Picle, din care cauză a murit un om, iar alți trei au fost răniți ¹²⁹).

Acesta nu este un caz izolat, documentele vremii menționează și alte asemenea accidente ¹³⁰).

Muncitorii nu aveau dreptul la repaus duminical, nu exista concediu legal, nu se asigura asistență medicală.

După război, în condițiile în care județul Buzău a suferit pierderi mari care se cifrează la suma de 1 724 113 lei ¹³¹), exploatarea muncitorilor luase proporții destul de grave. Întreaga refacere economică a județului s-a realizat prin mărirea zilei de muncă, prin intensificarea muncii și reducerea salariilor. Numărul celor care lucrau în industria petroliferă a județului Buzău a cunoscut între anii 1918—1920 fluctuații mari datorită condițiilor grele de lucru. Societatea „Steaua română“, Arbănași, folosea 516 lucrători în 1919 și 86 în 1921 ¹³²), iar societatea „Nafta“ între 100 și 203 muncitori ¹³³).

Se lucra în condiții grele fără măsuri de protecția muncii; numărul accidentelor de muncă au crescut mai ales între anii 1929—1933 ¹³⁴). În legătură cu această problemă mai era un aspect al muncii în industria petroliferă a județului Buzău: adesea în locul muncitorilor calificați societățile străine foloseau muncitori necalificați, ca să le plătească mai ieftin, din această cauză se produceau multe accidente ¹³⁵).

Retribuirea muncitorilor din industria petroliferă era mult

mai mică în raport cu creșterea prețurilor. În legătură cu aceasta, ziarul „Socialismul” arăta că „cu salariile actuale nu se poate trăi”¹³⁶). Muncitorii de la fabrica „Saturn” își manifestau nemulțumirea față de scumpirea traiului, față de condițiile grele de muncă¹³⁷).

Agravarea situației economice a determinat o creștere rapidă a revoltei muncitorilor, caracterizată printr-o multitudine de acțiuni. În toată această perioadă cuprinsă între anii 1900—1940 muncitorii petroliști vor iniția numeroase acțiuni revendicative, greve, demonstrații, generînd în județ o stare de spirit revoluționară. Într-un raport al prefecturii județului Buză se consemna faptul că în 1919 starea populației la Arbănași era îngrijorătoare „populația a sărit asupra bogățiilor”¹³⁸).

Muncitorii petroliști de la Arbănași au fost în fruntea luptei pentru cîștigarea de drepturi economice și politice, organizînd numeroase acțiuni greviste. Pe parcursul întregului an 1919 la schelele Berca, Arbănași sau la fabrica Saturn jandarmii au operat numeroase arestări, deoarece muncitorii făceau propagandă republicană¹³⁹), îndemneau populația la luptă împotriva autorităților¹⁴⁰), răspîndeau manifeste revoluționare¹⁴¹).

În timpul grevei generale din octombrie 1920 muncitorii petroliști au intrat primii în grevă¹⁴²), îndemnînd la luptă și alte categorii sociale, intensificînd propaganda revoluționară în rîndul țăranilor.

În perioada luptei pentru clarificarea ideologică în vederea creării Partidului Comunist, agitatorii socialiști de la Arbănași și Berca explicau populației de ce era nevoie să se realizeze transformarea partidului socialist în partid comunist¹⁴³).

În anul 1924 agenții siguranței din Buzău îl urmăreau pe comunistul Ștefan Tănase pentru activitate revoluționară desfășurată la Arbănași și în alte comune ale județului¹⁴⁴).

În perioada grea a ilegalității, comuniștii buzoieni au condus lupta muncitorilor la Arbănași, Berca, Monteoru împotriva exploatării, pentru condiții mai bune de viață.

Criza economică din 1929-1933 a lovit puternic în interesele muncitorilor petroliști. La Arbănași s-au semnalat frămîntări ale lucrătorilor care protestau împotriva concedierilor și a scăderii salariilor¹⁴⁵). Aceeași atmosferă o întîlnim și la rafinăria „Petrol-Bloc” (fostă Saturn), unde numeroși muncitori fuseseră concediați. Organizați în sindicate, ei cereau mărirea salariilor, reprimirea celor concediați, înlăturarea curbilor de sacrificiu și dreptul la întrunire. Autoritățile au operat arestări, întrucît muncitorii organizați în sindicate făceau propa-

gandă revoluționară ¹⁴⁶). Sub titlul „La Arbănași a încetat lucrul“, ziarul „Vocea Buzăului“ relatează că : „un număr considerabil de muncitori care zeci de ani și-au isprăvit viața și sănătatea la această schelă, este azi pe drumuri“ ¹⁴⁸).

Rapoartele agenților de siguranță semnalau că muncitorii de la Arbănași nutresc idei comuniste, iar unele întreprinderi ca Societatea „Steaua Română“ refuză să-i angajeze pe muncitorii care propagau astfel de idei ¹⁴⁹).

Puternice frământări sînt menționate și la schela Monteoru, unde muncitorii cereau reprimirea la lucru a celor concediați, dreptul la reorganizare și mărirea salariilor ¹⁵⁰).

În 1936 sînt semnalate noi acțiuni ale muncitorilor, ca urmare a înrăutățirii situației lor economice și sociale. Astfel, la Arbănași muncitorii petroliști au refuzat să mai muncească, întrucît societatea „Româno-belgiană“ nu le mai plătise salariile de cîteva luni.

Instaurarea dictaturii militaro-fasciste n-a oprit lupta muncitorilor petroliști pentru revendicări democratice. Prin memorii adresate autorităților, aceștia își exprimau nemulțumirea față de situația lor, fapt ce a determinat prefectura județului Buzău să trimită agenți și jandarmi în zonele petroliifere ¹⁵¹). Tot în această perioadă se constată și o activizare a activității comunistilor la Arbănași și Monteoru ¹⁵²).

NOTE:

¹) Istoria economiei naționale a României, Ed. didactică și pedagogică, București 1974, pag. 214.

²) I. Bașgan : „Petrulul, gazele naturale în România“, București 1940, extras din Buletinul I.R.E. an VIII nr. 3.

³) C.M. Boneu : „Contribuții la istoria petrolului românesc, Ed. Acad. București, 1971, pag. 168.

⁴) Moniteur des Interes Petroliiferes Roumains“, vol. III, nr. 64 din 5.XII.1902.

⁵) C.D. Mitrea și Gr. Filipi : „Petrulul, studiu științific și economic“, București 1899, pag. 47.

⁶) Ibidem, pag. 32.

⁷) C.M. Boneu op. cit., pag. 152.

⁸) Ibidem.

⁹) Arhivele Statului, Buzău, Tribunal S.I., dos. 74/1900.

¹⁰) Ibidem, dosar 383/1886.

¹¹) M. Pizanty : „Aria exploatării petrolului în România“, București, Ed. Cartea Românească 1938, pag. 17.

¹²) Arhivele Statului, Buzău, fond. Tribunal S.I., dos. 29/1895.

¹³) Ibidem, 144/1898.

¹⁴) Ibidem, dosar 29/1895.

¹⁵) C. Hălăceanu, „Fabrici de petrol din România, față de legea de con-

tingentare din 1908", București, 1908, Ed. „Revue du petrol“, pag. 86, Arh. St., Buzău, Tribunal S.I., dos. 37/1902.

¹⁶⁾ Ibidem.

¹⁷⁾ Arh. St. Ploiești, „Comera de comerț și industrie“, dos. III 1900, București, 1907, Institutul de arte grafice „Carol Göbl“, p. 5.

¹⁸⁾ Ibidem, pag. 46.

¹⁹⁾ Ibidem, pag. 65.

²⁰⁾ Ibidem, pag. 71.

²¹⁾ I. Tănăsescu și V. Tacit, op. cit., pag. 80.

²²⁾ Arh. St. Buzău, fond, Tribunal S.I., dosar 14/1908.

²³⁾ „Liberalul“, an XXXVIII, nr. 3/30.I.1929.

²⁴⁾ M. Pizanty : op. cit., pag. 75.

²⁵⁾ Arh. Statului Buzău, Judecătoria Pătirlagele, dos. 471/1904.

²⁶⁾ Ibidem.

²⁷⁾ Ibidem, Tribunal, s. I, dosar 3/1906.

²⁸⁾ I. Tănăsescu și V. Tacit, op. cit., pag. 80.

²⁹⁾ Ibidem, pag. 19.

³⁰⁾ Ibidem, pag. 66.

³¹⁾ Ibidem, pag. 67.

³²⁾ Ibidem.

³³⁾ Ibidem.

³⁴⁾ I. Tănăsescu și V. Tacit, op. cit., pag. 80.

³⁵⁾ Arhivele statului Buzău, Tribunal S.I., dosar 4/1906.

³⁶⁾ Arhivele statului Ploiești, camera de comerț și industrie, „Darea de seamă pe anul 1900“, pag. 171-172.

³⁷⁾ Ibidem.

³⁸⁾ I. Tănăsescu și V. Tacit, op. cit., pag. 29.

³⁹⁾ Repartizarea cazanelor de vapor și a motoarelor era în 1906 următoarea :

— Sărata-Monteoru : dispunea de 6 cazane cu vapor de 158 mp suprafața de încălzire, trei cazane locomobile cu 32 mp și 6 motoare cu aburi de 118 CP ;

— Gura Sărății : dispunea de 3 cazane cu o suprafață de încălzire de 105 mp și 1 motor cu aburi de 24 CP ;

— Policiori : dispunea de 5 locomobile cu o suprafață de încălzire de 128 mp, 2 motoare cu vapor de 70 CP ;

— Berca : dispunea de 5 locomobile cu 128 mp, 1 motor cu vapor de 12 CP.

⁴⁰⁾ I. Tănăsescu și V. Tacit, op. cit., pag. 30.

⁴¹⁾ Studiu privind istoria economică a României, Ed. Acad. București, 1961, pag. 36.

⁴²⁾ „România industrială“ nr. 75 din 1 ian. 1909, pag. 2-3.

⁴³⁾ Arhivele statului Buzău, Tribunal S.I., dosar 160/1908.

⁴⁴⁾ Ibidem, dosar 27/1908.

⁴⁵⁾ Enciclopedia României, vol. III, pag. 650.

⁴⁶⁾ C. Hălăceanu : „Fabricile de petrol din România față de Legea de contingentare din 1908“, București, Ed. „Revue du Petrole“, pag. 82.

⁴⁷⁾ Ibidem.

⁴⁸⁾ Arh. statului Buzău, Fond primăria, dosar 21/1910.

⁴⁹⁾ Gh. Răvaș : „Din istoria petrolului românesc“, Ed. de stat pentru literatură politică, București, 1955, pag. 84.

⁵⁰⁾ Anuarul statistic al României, București 1909, pag. 527.

⁵¹⁾ Arh. statului Buzău, Fond, Steaua Română Arbănași, dosar 10/1909.

⁵²⁾ Ibidem, dosar 18/1909, dosar 23/1909.

⁵³⁾ Ibidem, dosar 16/1909.

⁵⁴⁾ Ibidem, fond Steaua Română, Monteoru, dosar 1/1909-1910.

- 55) Ibidem, dosar 25/1910, 27/1910, 28/1910.
- 56) Gh. Răvaș, op. cit., pag. 98.
- 57) Arhivele statului Buzău, Tribunal secția I, dosar 16/1910.
- 58) Ibidem, dosar 20/1911.
- 59) Arh. statului Buzău, Tribunal S.1, Dos. 10/1910.
- 60) Ibidem — dos. 7/1912.
- 61) Ibidem — dos. 57/1912.
- 62) Ibidem — trib. S.2, dos. 42/1912.
- 63) Ibidem — trib. S.1, dos. 27/1908.
- 64) Ibidem.
- 65) Ibidem — dos. 86/1912.
- 66) C.R. Zmieuranu: „Contribuții la istoricul petrolului în România“, București, 1934, Ed. Cartea Medicală, pag. 15.
- 67) Arh. stat. Buzău, trib. S.1, dos. 23/1913.
- 68) Ibidem.
- 69) Ibidem — dos. 23/1913.
- 70) Ibidem — dos. 24/1913.
- 71) Arh. stat. Buzău, trib. S.1, dos. 21/1913.
- 72) Ibidem — dos. 3/1912.
- 73) Enciclop. României, vol. 3, București 1935, pag. 656.
- 74) Arh. stat. Buzău, trib. S.1, dos. 7/1911.
- *) Conducele traversau străzile: Furtunei, Transilvaniei, Duzilor, Cazarmei, Bd. Viitorului, șos. Urziceni — depozitul de petrol de la gară.
- 75) Arh. stat. Buzău, trib. S.1, dos. 7/1911.
- 76) Ibidem — fond. Primăria oraș Buzău, dos. 3/1913.
- 77) Ibidem, dos. 6/1913.
- 78) Voința, anul 1, nr. 5 din iunie 1930.
- 79) Ibidem.
- 80) Ing. T. Dobrescu : „Industria petrolului în România în ultimii 50 de ani“, extras din buletinul Soc. Politehnice nr. 2/1931, pag. 2
- 81) Arh. stat. Buzău, fond. Steaua Română, Monteoru, dos. 2/1915.
- 82) Ibidem, dos. 4/1915.
- 83) C.R. Zmieuranu, op. cit., pag. 8.
- 84) „Lumea“ nr. 11 din 10 martie 1977.
- 85) Istoria Economiei naționale a României, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1974, pag.
- 86) V. Nicolescu : „Aspecte economice și sociale în Buzăul primelor decenii ale sec. al XX-lea“ în Studii și cercetări de istorie buzoiană, Buzău 1973, pag. 129.
- 87) Arh. stat. Buzău, Fd. Steaua Română, Arbănași, dos. 202/1919.
- 88) Enciclop. României, vol. 3, București 1935, pag. 1094.
- 89) Anale nr. 4/1966, pag. 132.
- 90) Enciclop. României, vol. 3 București 1935, pag. 606.
- 91) I. Bașgan : „Trusturile în România“, București 1940, pag. 562.
- 92) Arh. stat. Buzău, Steaua Română, Arbănași, dos. 202/1919.
- 93) Ibidem.
- 94) Arh. stat. Buzău, Soc. „Aquila“ franco-română, dos. 3/1919.
- 95) Ibidem, dos. 29/1927.
- 96) Ibidem, fond. tr. S.I., dos. 40/1921.
- 97) Ibidem, fond. Soc. petroliferă „Concordia“, dos. 7/1923-1928.
- 98) Ibidem, fond. trib. S.I., dos. 145/1920.
- 99) Ibidem, dos. 43/1922.
- 100) M. Pizanty : „Probleme actuale ale industriei române de petrol“, București 1929, pag. 16, Ed. „Cartea românească“.
- 101) Arh. stat. Buzău, Steaua Română, Arbănași, dos. 348/1930.

- ¹⁰²⁾ Ibidem, Steaua Română, Monteoru, dos. 13/1925.
- ¹⁰³⁾ M. Pizanty, op. cit. pag. 11.
- ¹⁰⁴⁾ Arh. stat. Buzău, Steaua Română, Arbănași, dos. 287/1926.
- ¹⁰⁵⁾ Armand Rabichon : „Les gisements du pétrole du district de Buzău“, în „Moniteur du pétrole Roumain“ nr. 196 din 1936.
- ¹⁰⁶⁾ Ibidem.
- ¹⁰⁷⁾ Arh. stat. Buzău, fond. Steaua Română, Monteoru, dos. 22/1928.
- ¹⁰⁸⁾ Ibidem, dos. 19/1927.
- ¹⁰⁹⁾ Ibidem.
- ¹¹⁰⁾ Enciclop. Rom., vol. III, București 1935, pag. 1094.
- ¹¹¹⁾ M. Pizanty, op. cit., pag. 14.
- ¹¹²⁾ Ibidem.
- ¹¹³⁾ V. Avram : „Aspecte privind exploatarea, prelucrarea și comerțul cu petrol în jud. Buzău“, pag. 127, în „Studii și cercetări de istorie buzoiană“, Buzău 1973.
- ¹¹⁴⁾ Arh. stat. Buzău, fond. Steaua Română, Arbănași, dos. 356/1930.
- ¹¹⁵⁾ Ibidem.
- ¹¹⁶⁾ Ibidem, dos. 335/1930.
- ¹¹⁷⁾ Ibidem, dos. 343/1930.
- ¹¹⁸⁾ Ibidem.
- ¹¹⁹⁾ Ibidem, dos. 360/1931.
- ^{*}) Beciu — 38 ha, Beciu, moșia dr. Angelescu — 537 ha, Beceni-Niculești — 34 ha, Beceni, moșia Dimiana (schela Catargi) — 276 ha, moșia Păclianu — 303 ha, Polieiori — 1000 ha, Sărata Monteoru — 873 ha.
- ¹²⁰⁾ Arh. stat. Buzău, Steaua Română, Arbănași, dos. 363/1931, 391/1932.
- ¹²¹⁾ Ibidem, 377/1932.
- ¹²²⁾ Ibidem.
- ¹²³⁾ I. Bașgan : „Raportul economic al secției de petrol“, București, 1939, pag. 7.
- ¹²⁴⁾ Enciclopedia României, vol. II, Buc. 1935, pag. 1094.
- ¹²⁵⁾ Gh. Răvaș, op. cit., 239.
- ¹²⁶⁾ V. Avram și L. Chiriacescu : „Situația economico-socială a României în perioada premergătoare și în timpul celui de-al doilea război mondial“, în „Trei decenii de luptă și de muncă de transformări înnoitoare pe drumul edificării societății socialiste“, Buzău 1974, pag. 37.
- ¹²⁷⁾ V. Nicolescu, op. cit., pag. 131.
- ¹²⁸⁾ Arh. stat. Buzău, Steaua Română, Arbănași, dos. 11/1923.
- ¹²⁹⁾ Ibidem, fond. trib. S.I. dos. 74/1900.
- ¹³⁰⁾ Ibidem, dos. 82/1901.
- ¹³¹⁾ Ibidem, fond. prefectura jud. Buzău, dos. 41/1921.
- ¹³²⁾ Arh. stat. Buzău, Steaua Română, Arbănași, registr. ștate de salarii 1919-1921.
- ¹³³⁾ Ibidem, soc. Nafta, registr. 1/1919.
- ¹³⁴⁾ Ibidem, Steaua Română, Monteoru, 11/1923, Steaua Română, Arbănași, 343/1930, 364/1931, 381/1932, 401/1933, 417/1933.
- ¹³⁵⁾ Viața sindicală nr. 6 din 21 aug. 1921.
- ¹³⁶⁾ Socialismul nr. 24/10 martie 1919.
- ¹³⁷⁾ Ibidem, nr. 246/16 nov. 1919 ; nr. 254/19 nov. 1919.
- ¹³⁸⁾ Arh. stat. Buzău, fond. prefectura jud. Buzău, dos. 17/1918.
- ¹³⁹⁾ Ibidem, dos. 34/1919.
- ¹⁴⁰⁾ Ibidem, dos. 33/1919.
- ¹⁴¹⁾ Ibidem, dos. 31/1919.
- ¹⁴²⁾ Arh.M.F.A., depozit Otopeni, dos. 862/1920, fila 291.
- ¹⁴³⁾ Viața Buzăului an II, nr. 379, din 8 mai 1969.

- ¹⁴⁴⁾ Ion Ispas : „Pagini de luptă și patos revoluționar în județul Buzău între anii 1918-1929”, în „Sub flamurile republicii”, Buzău 1973.
- ¹⁴⁵⁾ Buzăul Muncitor, anul I, nr. 3, din 27.08.1930.
- ¹⁴⁶⁾ Ibidem, nr. 1 și nr. 2, din 09.03. și 20.04.1930.
- ¹⁴⁷⁾ Arh. stat. Buzău, fond. Steaua Română, Arbănași, dos. 350, 352/1930 și 401/1933.
- ¹⁴⁸⁾ Vocea Buzăului, an. VI, nr. 27, 28/8 aug. 1930.
- ¹⁴⁹⁾ Ion Ispas : „Aspecte ale situației social-economice și ale luptei maselor populare în județul Buzău pentru drepturi și libertăți democratice în perioada 1929-1940”, în „Trei decenii de luptă și de muncă, de transformări înnoitoare pe drumul edificării societății socialiste”, Buzău 1974, pag. 51.
- ¹⁵⁰⁾ Ibidem.
- ¹⁵¹⁾ Arh. stat. Buzău, fond. Steaua Română, Monteoru, dos. 83/1940.
- ¹⁵²⁾ Ibidem, Poliția oraș Buzău, dos. 16/1940, fila 93.